

"Arap ve Turan ve İnan ve Sâmeleri, yani beraber olanları tevhid ederek az zaman içinde bize bir büyük kıymet verdiren..." Buradaki Sâmi ve İnan'dan kasıt hangi ırklardır?

"Ey Meb'usan! Uzunluğu ile beraber gayet mücez bir tek cümle söyleyeceğim. Dikkat ediniz, zira itnâbında îcaz var. Şöyle ki:

"Cumhuriyet ve demokrat mânâsındaki meşrutiyet ve kanun-u esasî denilen adalet ve meşveret ve kanunda cem-i kuvvet, bu unvan ile beraber, asıl mâlik-i hakikî ve sahib-i unvan-ı muhteşem olan (1), ve müessir ve adâlet-i mahzâyı mutazammın bulunan, ..."

"... ve bizi Avrupa dilencilüğinden kurtaran (15), ve geri kaldığımız uzun mesafe-i terakkiyi sırr-ı i'câza binaen, bir zaman-ı kasırda tayyettiren (16), ve **Arap ve Turan ve İnan ve Sâmeleri, yani beraber olanları tevhid ederek az zaman içinde bize bir büyük kıymet verdiren (17)**, ve şahs-ı mânevî-i hükûmeti Müslüman gösteren ..." (1)

Sami ırkı, daha çok Hz. Nuh'un oğlu Sam'dan gelen Araplar ve Beni İsrail olarak bilinir. Ana vatanları da Orta Doğu dediğimiz bölgedir. Turan ise Hazar denizinin kuzey bölgesinde yaşayan, daha sonra dünyanın çok yerlerine yerleşen Türk halkının topluluklarına verilen addır. Günümüzde bu ifade, bir hedef ve mefkure olarak yaşamaktadır. **İnan** ya da **Persliler**, bugünkü İnanı kapsayan bölgede yaşayan kavmi içine alıyor.

SÂMÎ

Sâmî (Semitic) terimi başta Arabistan, Suriye, Irak ve Afrika'nın bazı bölgeleri olmak üzere geniş bir coğrafyada benzer özelliklere sahip diller konuşan Akkadlar, Bâbilliler, Asurîler, Amurîler (Amurrular), Ârâmîler, Süryânîler, Ken'ânîler, Nabatîler, Fenikeliler, İbrânîler, Araplar ve Habeşler gibi kavimleri kapsar. Günümüzde dünyadaki en kalabalık Sâmi kavmi Araplar'dır. Tevrat'a dayandırılan terim (*Tekvîn*, 10/1, 21) Batı'da ilk defa Semitic şeklinde 1781'de Avusturyalı bilim adamı August Ludwig Schlözer tarafından kullanılmıştır.

Hz. Peygamber de bir hadisinde Araplar'ın babasının Sâmi olduğunu söyler (*Müsned*, V, 9-11; *Tirmizî*, "Tefsîr", 37; "Menâkıb", 69). Sâmilik kavramı esasen kültürel

çevreyi ifade eder. Bu sebeple Sâmi toplulukları arasındaki yakınlık, daha çok konuştukları diller ve kültürleri arasındaki benzerliklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Sâmîler arasındaki akrabalık, ancak XIX. yüzyılda bazı yazılı belgelerin çözülmesi ve Sâmi kabul edilen kavimlerin dilleri arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılmasıyla anlaşılmaya başlanmıştır.

Sâmîler'in anavatanının neresi olduğu hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunların bir kısmı Tevrat'ta yer alan beşeriyetin menşeiyle ilgili ifadelerle, bir kısmı ise Sâmi dilleriyle ilgili çalışmalara dayanmaktadır ve başlıcaları söz konusu anavatanın Arap yarımadası, Irak, Suriye, Afrika, İrmîniye, Avrupa, Kafkasya veya Akdeniz'de batmış bazı adalar olduğu yolundadır. İleri sürülen tezlerden Arap yarımadasını savunanlar çoğunluktadır...(2)

TURAN

Farsça kökenli bir kelime olan tûrân önceleri İranlılar'ın İran'ın kuzeydoğusundaki bölgelere verdikleri bir isimdi. Daha sonra Ural-Altay ve Fin-Macar halklarından oluşan ve Turan ırkı diye tanınan toplumların yaşadığı anayurdu tanımlamak için kullanılmıştır. Turancılık ise bu halkların birliğini savunan ideolojik ve siyasal bir terim halinde **“uzak anayurt ideali”** mânasında Macaristan'da XIX. yüzyılın ilk yarısında doğmuştur. Kavram, daha çok Macar siyasî kimliğini tehdit eden pancermenizm ve panslavizme bir tepki şeklinde ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda 1910'da Turan Cemiyeti kurulmuş ve 1944 yılına kadar sürmüştür. Bu çerçevede XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Macar bilim adamlarının yaptığı Türkoloji çalışmalarında Macaristan'da Türkler'le akrabalık tezleri dahi geliştirilmiştir.

Müslüman Araplar'ın tarih ve coğrafya kaynaklarında Turan hakkında çeşitli bilgi ve rivayetler yer alır. Taberî, Sâsânî Devleti'nin kurucusu Erdeşîr'in Part Hükümdarı V. Erdevân'ı (Ardavan / Artabarnus) yenilgiye uğratıp öldürdükten sonra **“şâhân-şâh”** (şehinşah) unvanını aldığını, ardından fetihlere devam ettiğini ve kendisine Kuşan, Turan, Mekrân meliklerinin gelip itaat arzettiğini kaydeder (*Târîh*, II, 40-41). Yâkût el-Hamevî, Mâverâünnehir ve çevresindeki topraklara Turan denildiğini belirtir. İran millî destan kahramanı Ferîdun'un ülkesini Selm, Tûc (Tûr) ve İrec adlı oğulları arasında paylaştığını, Rum'u Selm'e, Türk ve Çin topraklarını kapsayan Tûrân'ı Tûc'a ve İran'ı da İrec'e verdiğini, Türkler'in, hükümdarları Tûc'a nisbetle bu toprakları Tûrân diye andıklarını kaydeder (*Mu'cemü'l-büldân*, II, 57). Hârizmî, İranlılar'ın Ceyhun nehrinin öte yakasını **“Türkler'in sınırı”** anlamında *Merz-i Tûrân* diye isimlendirdiklerini söyler (*Mefâtîhu'l-'ulûm*, s. 114). İbn Fazlullah el-Ömerî de oldukça geniş bir alanı kapsadığını belirttiği Turan topraklarına müstakil bir bölüm ayırarak önemli şehirlerinden, bölgede yaşayan Türkler'den ve diğer milletlerden bahseder (*Mesâlikü'l-ebşâr*, III, 139 vd., 193 vd.)...(3)

Dipnotlar:

(1) bk. [Divan-ı Harb-i Örfi, Yaşasın Kur'ân-ı Kerîmin Kanun-u Esasîleri](#).

(2) bk. *DîA*, md. SAMİLER, XXXVI/75.

(3) *bk. age., md. TURAN, XLI/407.*